

hogeschool
Leiden

Opleidingsvarianten bij de vrijeschool pabo

Schooljaar 2023-2024

Hogeschool Leiden

September 2023

Inleiding

Regelmatig krijgen wij vragen vanuit het werkveld over de verschillende opleidingsvarianten binnen de vrijeschool pabo (VSP). Vaak blijkt daar verwarring over te bestaan. Daarom hebben we hieronder beknopt weergegeven hoe een student bij ons de opleiding kan doorlopen. Dit zal zeker niet alle vragen beantwoorden. Daarom staat bij iedere variant aangegeven met wie u contact op kunt nemen voor meer informatie.

Er bestaan drie verschillende varianten

De opleiding kan worden gevolgd in een *voltijds programma*, een deeltijd programma dat we *Flex* noemen en een *zij-instroom* programma dat grotendeels overeenkomt met de Flex. De verschillende varianten worden in dit document toegelicht. Daarnaast is er nog informatie opgenomen over onze nascholingstrajecten, het samen opleidend leren (SOL) en over werken naast de studie.

Algemene informatie over de vrijeschool pabo (VSP)

De VSP is een formele Bachelor in Education. Het is in de basis een vierjarig programma. Ieder studiejaar of fase bestaat uit een studielast van 60 EC (European Credits). De gehele opleiding is dus 240 EC. De eerste fase is de propedeuse met een omvang van 60 EC. Daarna volgt de hoofdfase met een omvang van 180 EC. Het studiejaar is verdeeld in vier perioden die lopen van september tot half november, van half november tot begin februari, van februari tot eind april en van eind april tot begin juli (exacte data worden jaarlijks vastgesteld). Zoals verderop in de tekst duidelijk zal worden geldt er bij de Flex vaak, en bij de zij-instroom altijd een aantal vrijstellingen, waardoor de totale studieduur wordt verkort.

Voor wie toegankelijk?

Voor alle studenten geldt dat zij minimaal een havo of mbo-4 diploma hebben. Daarnaast zijn er toelatingstoetsen voor havisten en MBO-4 studenten voor vakken die niet in het vakkenpakket hebben gezeten. Dat geldt niet voor studenten met een vwo, hbo of wo diploma. Voor meer informatie zie <https://www.goedvoorbereidnaardepabo.nl/>.

Verplichte toetsen tijdens de studie

Alle pabo studenten in Nederland maken een aantal verplichte toetsen. De Wiscat (rekentoets) en taaltoets maken onderdeel uit van de propedeuse, en kennisbasistoetsen rekenen en taal zitten in de hoofdfase van de studie. Het niet behalen van deze toetsen leidt automatisch tot het niet kunnen behalen van het diploma, ook als de student verder alle andere toetsen haalt of zich bekwaam toont in de onderwijspraktijk.

Voltijd dagopleiding

De voltijd dagopleiding is een vierjarig programma. De vierjarige voltijdopleiding richt zich op mensen die net beginnen met hun studieloopbaan. Meestal dus jonge mensen direct of kort na hun middelbare school.

De dagelijkse werkpraktijk van een leraar vormt steeds het uitgangspunt. De studenten worden uitgedaagd om de diepte in te duiken en zichzelf te ontwikkelen als leraar. In het eerste en tweede jaar verzorgt de opleiding in Leiden drie dagen per week periodeonderwijs, waar verschillende vakken met elkaar geïntegreerd worden. In het derde jaar volgen de studenten eerst een zelfgekozen minor waarna zij een specialisatie kiezen voor het jonge of oudere kind. In het vierde jaar verzorgen ze een LIO (leraar in opleiding) stage van twee keer 9 weken. De opleiding heeft een programmatisch karakter, dat wil zeggen dat de student een min of meer vast programma van lessen en toetsen doorloopt en ieder jaar wordt verondersteld om 60 EC te behalen.

Stages in de voltijd

Stages zijn een belangrijk onderdeel van het programma. Hierin krijgen de studenten immers de mogelijkheid om te ervaren hoe het er in de praktijk echt aan toe gaat. Er wordt onderscheid gemaakt tussen lintstages, waarbij de studenten voor langere tijd 1 dag per week op de stageschool zijn, en blokstages, waarbij de studenten een kortere tijd voltijds (5 dagen per week) op de stageschool zijn.

Meteen aan het begin van de studie starten de studenten in periode 1 met een lintstage. Deze gaat over in de eerste blokstage van twee weken in oktober. De studenten maken in deze stage kennis met kleuterklassen en onderbouwklassen. Studenten doen kleine activiteiten met de kinderen en waarnemingsopdrachten. In periode 2 is er een blokstage van 2 weken in een kleuterklas. In periode 3 is er een blokstage van drie weken in een groep naar keuze. Hier geven de studenten voor het eerst een aantal lessen aan de hand van een lesvoorbereidingsformulier. In periode 4 is een opnieuw lintstage en een blokstage van een week maar dan op een niet-vrijeschool naar keuze. Enkele studenten doen hun stages op een SOL-school (zie verderop de uitleg van SOL-school).

In het tweede jaar lopen alle studenten hun stages op een SOL-school. Ze starten weer met een lintstage die overgaat in een blokstage van 2 weken, in de periodes 2 en 3 zijn er weer blokstages van 3 weken. Studenten oefenen met hun pedagogische en didactische vaardigheden en geven meerdere lessen per dag. De stage in periode 4 bestaat uit twee keer één stageweek, de opleidingsweken genoemd. De studenten zijn verdeeld over twee SOL scholen en geven de hele week alle lessen in groepjes van 3 studenten per klas. Ze verzorgen ook het periode-onderwijs van die week (taal en rekenen).

Ook in het derde jaar lopen alle studenten hun stage op een SOL-school. In het derde jaar zijn er twee stages van vier weken. In die twee blokken geven de studenten die kiezen voor de specialisatie oudere kind al het periodeonderwijs en verschillende andere lessen. De studenten die kiezen voor de specialisatie jongere kind, lopen stage in een kleuterklas. De studenten bereiden hun onderwijs samen voor en werken als duo's in de verschillende klassen.

In het vierde jaar lopen de studenten twee LIO (leraar in opleiding) stages van 9 weken (LIO A en LIO B). In de LIO stage neemt de student steeds meer taken op zich en leren zij een langere boog te spannen waarin ze zelfstandig alle lessen geven. De leraar in opleiding zou conform de cao ook 50% van het lerarensalaris moeten ontvangen voor de weken dat ze op school zijn. Er wordt hiervoor een contract opgesteld tussen de school, de student en de opleiding.

Contact: Aline Dekker (dekker.al@hsleiden.nl), teamleider voltijd voor algemene vragen over de opleiding. Voor specifieke vragen over de stage kan via de student contact worden opgenomen met de studieloopbaanbegeleider van de student.

Flexibele deeltijdopleiding

De flexibele deeltijdopleiding biedt binnen de kaders van het curriculum maatwerk aan studenten. Dit vraagt veel eigen organisatie en discipline. Studenten die voor deze variant kiezen hebben veelal al een andere opleiding afgerond en beschikken over een aantal jaren werkervaring. De gemiddelde leeftijd ligt zo rond de 35 jaar, maar de leeftijden lopen sterk uiteen.

Maandag is de opleidingsdag op de hogeschool en op woensdag is er de mogelijkheid om online lessen te volgen. Verder wordt er veel zelfstudie verwacht van de student.

De duur van de opleiding varieert van tweeënehalf tot vier jaar. Dit hangt onder andere af van de leervaardigheden, vooropleiding, (werk)ervaring en persoonlijke situatie van de student. Op basis van vooropleidingen zijn er standaard vrijstellingen voorzien die de student voor aanvang van de studie kent ([link naar document op de website](#)).

De opleiding bestaat uit vier fasen (steeds 60EC) die in enige mate flexibel kunnen worden doorlopen. In iedere fase dient de student 7 verschillende leeruitkomsten aan te tonen. Dat zijn:

1. Kunstzinnig onderwijzen en begeleiden
2. Interpersoonlijk handelen
3. Spiritueel menskundig, pedagogisch handelen
4. Vakinhoudelijk en didactisch ontwerpen en onderwijzen
5. Organisatorisch handelen
6. Sociaal communicatief handelen in de schoolgemeenschap en met de schoolomgeving
7. Zelfontwikkeling

Ook de toetsing is flexibel opgezet. Er is een aantal verplichte toetsen, maar verder is het aan de student om te bepalen wanneer en hoe zij welke leeruitkomst aantoont en op basis van welke leerervaringen (al zit daar natuurlijk wel een bepaalde logische opbouw in). Dit is dus eerder vergelijkbaar met assessments dan met traditionele toetsen aan het einde van een module. De lessen op de hogeschool zijn ondersteunend aan het verwerven van de leeruitkomsten, en zijn voor een deel verplicht om te volgen. De beoordeling gebeurt door de docenten van de VSP.

In de eerste maanden van de studie wordt onder begeleiding van de leercoach, in kleine groepen, een studieplan opgezet, dat past bij de persoonlijke situatie en studiewensen van de student. Elke fase heeft een tweetal perioden en voor iedere periode stippelt de student opnieuw een eigen leerroute uit samen met de leercoach.

Stages in de flex-deeltijd

Stages zijn een belangrijk onderdeel van het programma. Hierin krijgen de studenten immers de mogelijkheid om te ervaren hoe het er in de praktijk echt aan toe gaat.

Ondanks dat het curriculum flexibel kan worden doorlopen, lopen de fasen bij de stages niet door elkaar heen. De studenten lopen minimaal één dag per week stage, maar op verschillende momenten in de studie wordt dat intensiever. Meer dagen stagelopen kan effect hebben op het sneller behalen van de stagedoelen.

In fase 1 gaan de studenten meekijken en oriënteren zij zich op het beroep van leraar. Ze doen dan ook al een aantal ondersteunende activiteiten, voeren gesprekjes met kinderen, en doen kleine onderwijsactiviteiten zoals een verhaal vertellen of een dictee geven. In fase 2 worden die activiteiten verder uitgebreid en is er een korte stage op een reguliere school om daar te kijken naar methodegebruik en mediawijsheid. In fase 3 en 4 verzorgen de studenten periodeonderwijs in een basisvak (rekenen of taal) en een zaakvak (heemkunde, aardrijkskunde, natuurkunde). In fase 4 kunnen de studenten echt hele lesdagen verzorgen.

De exacte invulling van de stage wordt steeds bepaald in samenspraak tussen school, student en leercoach.

Momenteel zijn we bezig dit verder vorm te geven binnen het traject Samen Opleidend Leren (SOL), waardoor er een deel van de opleiding wordt verplaatst van de hogeschool naar de stageschool. Dat houdt in dat de student wekelijks 1 of 2 dagen in de school aanwezig is. De frequentie (1 of 2 dagen) wordt bepaald door de intensiteit van de andere studieactiviteiten, de wensen en mogelijkheden van de school en de privéomstandigheden van de student. Er worden hier steeds afspraken over gemaakt door de student en de school. Gemiddeld door het jaar dient de student zo'n anderhalve dag per week op de school te zijn. De stagedoelen zijn niet anders dan voor de andere Flex-studenten, maar de snelheid van leren is hoger (door meer praktijkervaring) en een deel van het leren verplaatst zich van de hogeschool naar de stageschool.

Contact: Francien Kleemans (kleemans.f@hsleiden.nl), teamleider Flex, voor algemene vragen over de opleiding. Voor specifieke vragen over bijvoorbeeld studievoortgang kan via de student contact worden opgenomen met de leercoach van de student.

Het zij-instroomtraject

Het zij-instroomtraject van de Vrijeschool Pabo is een tweejarig opleidingstraject. Het is een cursus die gericht is op de leraar-bekwaamheden voor mensen met een HBO of WO-diploma die na het afleggen van een assessment, dat wordt afgenomen door twee assessoren vanuit de VSP, direct als leraar mogen starten op basis van een tijdelijke aanstelling. De Wiscat toets is onderdeel van de intake. De cursist is dus als leraar in dienst bij een schoolbestuur. Er wordt altijd een tripartite overeenkomst tussen student, basisschool en de hogeschool opgesteld waarin onder andere is vastgelegd hoe de student in de praktijk wordt begeleid.

Naar aanleiding van het assessment wordt er door de assessor en de student een maatwerkpakket opgesteld. Zo'n maatwerk traject is gebaseerd op de flexibele deeltijdopleiding met de standaard vrijstellingen voor hbo/wo en een reeks andere vrijstellingen op basis van EVC die tijdens het assessment zijn vastgesteld. De zij-instromer volgt de lessen zoveel mogelijk samen met de studenten van de flexibele deeltijdopleiding, maar heeft daarnaast een eigen leercoach die gepreciseerd is in het begeleiden van zij-instromers en ook het contact met de school waar de zij-instromer werkt onderhoudt.

Net als bij de flexibele deeltijdopleiding vindt de toetsing van de verworven competenties plaats op basis van leeruitkomsten. Omdat ieder traject uniek is kan niet exact worden aangegeven wat de studiebelasting is, maar normaliter varieert die tussen de 80 en de 100 EC.

Na succesvolle afronding van het zij-instroomtraject ontvangt de student het getuigschrift 'zij-instromer in het beroep' (baccalaureus). Hiermee is de student bevoegd om les te geven in het primair onderwijs en het speciaal onderwijs.

Contact: Frank de Kieft (kieft.de.f@hsleiden.nl), Elsemiek Bezemer (bezemer.e@hsleiden.nl) de assessoren voor het zij-instroom programma.

Nascholing:

Vanuit COIL, centrum voor onderwijs en innovatie Leiden bieden we nascholing aan voor leerkrachten die al bevoegd zijn, maar zich verder willen verdiepen in het kunstleerplan (BVO Kunst) 8 woensdagen of leraren die vooral de kleuterpedagogiek willen verdiepen (BVO Kleuters) 4 woensdagen.

Contact nascholing: Francien Kleemans (kleemans.f@hsleiden.nl)

Toelichting op Samen Opleidend Leren (SOL)

SOL is geen aparte opleidingsvariant, maar een andere aanpak van de praktijk component van de opleiding.

Steeds meer worden de pabo-opleidingen in Nederland, in nauwe samenwerking met scholen vormgegeven. Dat wordt 'samen opleiden' genoemd. Bij de VSP noemen we dit Samen Opleidend Leren.

In samenspraak met de 'SOL-school' wordt ieder jaar bepaald welk deel van de opleiding op de school kan plaatsvinden zodat niet alleen voor de studenten, maar ook voor de leraren op school zelf een interessante leeromgeving ontstaat.

Opleiders van de hogeschool worden 'instituuopleider' genoemd en komen naar de school om daar met de studenten, maar ook met de leraren van de school samen te werken in het leren. Op de school zelf is er een leraar met expertise die tijd krijgt om zowel proces als inhoud mee vorm te geven. Dit wordt de 'schoolopleider' genoemd. De instituutopleider en de schoolopleider trekken in een tandem nauw samen op bij de vormgeving van het samen opleidend leren in de school.

De SOL student is voor een langere tijd (een of twee jaar) continue anderhalve dag per week op de opleidingsschool. Daardoor wordt de student onderdeel van het schoolteam en zijn er optimale begeleidingsmogelijkheden. De theorie kan op deze manier direct en onder begeleiding van de mentor (de groepsleraar waar de student stage loopt) worden toegepast in de praktijk.

Het met en van elkaar leren staat centraal in bij SOL, ook als het gaat om onderzoek doen. Dit is van meerwaarde voor de student en de school zelf.

Contact voltijd opleiding: Marlies Siers (siers.m@hsleiden.nl)

Contact flexibele deeltijdopleiding: Frank de Kieft (kieft.de.f@hsleiden.nl)

Werken naast studie

Veel studenten werken naast hun studie en regelmatig worden studenten door de stageschool uitgenodigd om op de school bepaalde (vervang-)klussen op te nemen. Dat kan een verrijkende toevoeging zijn op de studie, maar het kan ook snel een grote afleiding worden, waardoor de studie in het gedrang komt.

Voor voltijd studenten is een vaste werkafpraak niet goed mogelijk. Hun studie vraagt te vaak om een volledige inzet gedurende de hele week om daarnaast op vaste momenten te kunnen werken.

Voor flex studenten zijn er natuurlijk veel meer mogelijkheden omdat zij maar één vaste studiedag hebben op de hogeschool. Zij werken sowieso vaak naast hun studie, in heel verschillende banen.

Om het werken op een school voor iedereen in goede banen te leiden heeft de opleiding in afstemming met enkele besturen twee typen tripartite-overeenkomsten opgesteld. Deze helpen om een goede afstemming is tussen de student, de school en de opleiding te bewerkstelligen. Een overeenkomst (werken naast studie) is bedoeld voor studenten die bijvoorbeeld worden ingezet als onderwijsassistent. De tweede overeenkomst (versneld voor de klas) is bedoeld voor studenten die al een HBO of WO diploma hebben en die minimaal 120 EC hebben behaald in de opleiding. Voor hen is er de formele regeling 'versneld voor de klas', waarmee ze een tijdelijke aanstelling als leraar kunnen krijgen.

Mocht je als school overwegen een student een arbeidsovereenkomst aan te bieden, neem dan zeker even contact op met ons om de mogelijkheden van de tripartite overeenkomst met elkaar te bespreken.

Contact tri-partite overeenkomsten: Francien Kleemans (kleemans.f@hsleiden.nl)